YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle

Lakivaliokunta 26.4.2022

Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Kristina Stenman

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät

- Puuttuu syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta
- Toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana
- Valvoo maasta poistamisen täytäntöönpanoa
- Seuraa ja edistää ulkomaalaisten oikeuksien toteutumista
- 1.1.2022– : Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoija

Näemme hyvää kehitystä

- Keskustelu yhdenvertaisuudesta on laajentunut
- Vammaisten ihmisten oikeudet tunnistetaan yhä useammin – esim. KHO 189:2021 kohtuullisten mukautusten arvioinnista
- Antirasistisesta työstä on tullut näkyvä osa monen organisaation toimintaa
- Monta valtuutetun edistämää sovintosopimusta asumiseen ja yksityisiin palveluihin liittyvissä syrjintäasioissa
- Saamelaiskäräjälain valmistelu on edennyt
- Ihmiskauppailmiö tunnistetaan paremmin, ja lainsäädäntömuutoksia on tehty
- Turvapaikan- ja oleskelulupahakijoiden sekä paperittomien oikeuksien turvaamisen näkökulmasta tehdyt lainmuutokset/esitykset ja ministeriöiden selvitykset

Yhdenvertaisuuden toteutuminen Suomessa

Syrjintään liittyvät yhteydenotot ovat yli viisinkertaistuneet vuosina 2014–2021

- On tärkeää, että valtuutetun resursseja vahvistetaan vastaamaan asiakasmääriä

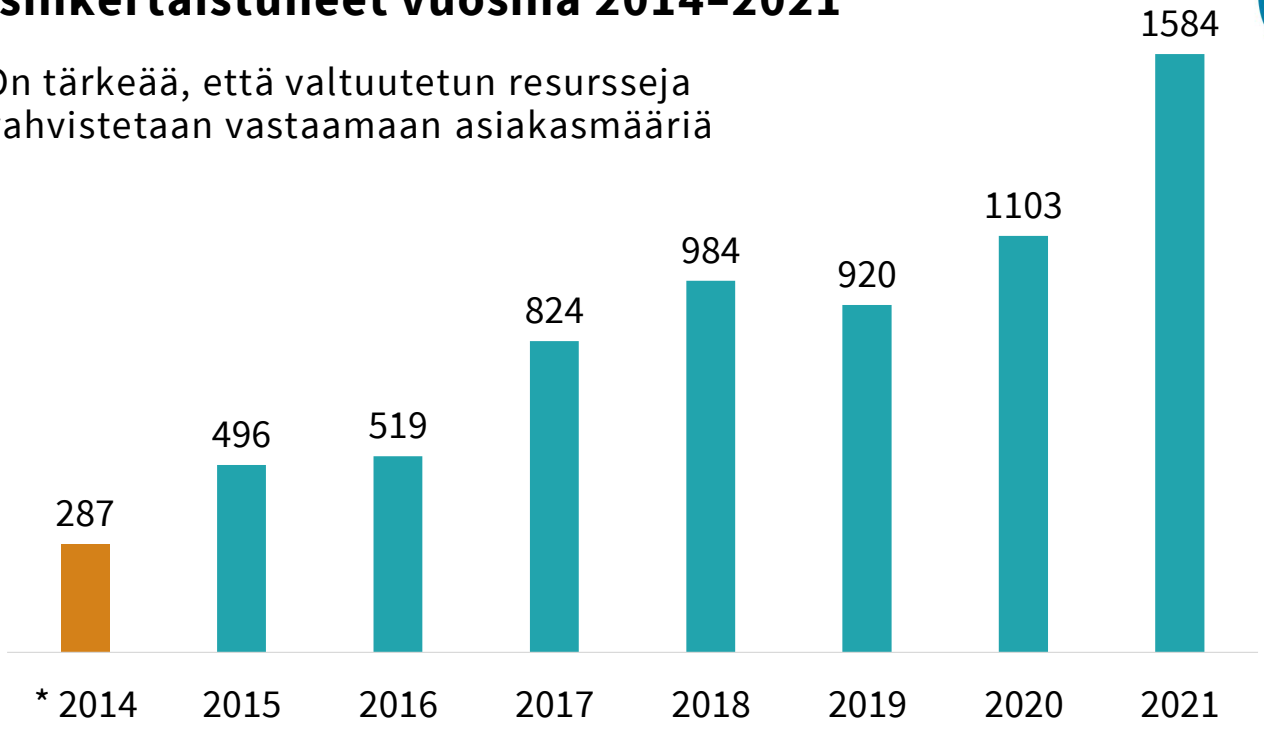

Vammaisuus ja alkuperä ovat yleisimmät syrjintäperusteet valtuutetulle tulevissa yhteydenotoissa 2018–2021

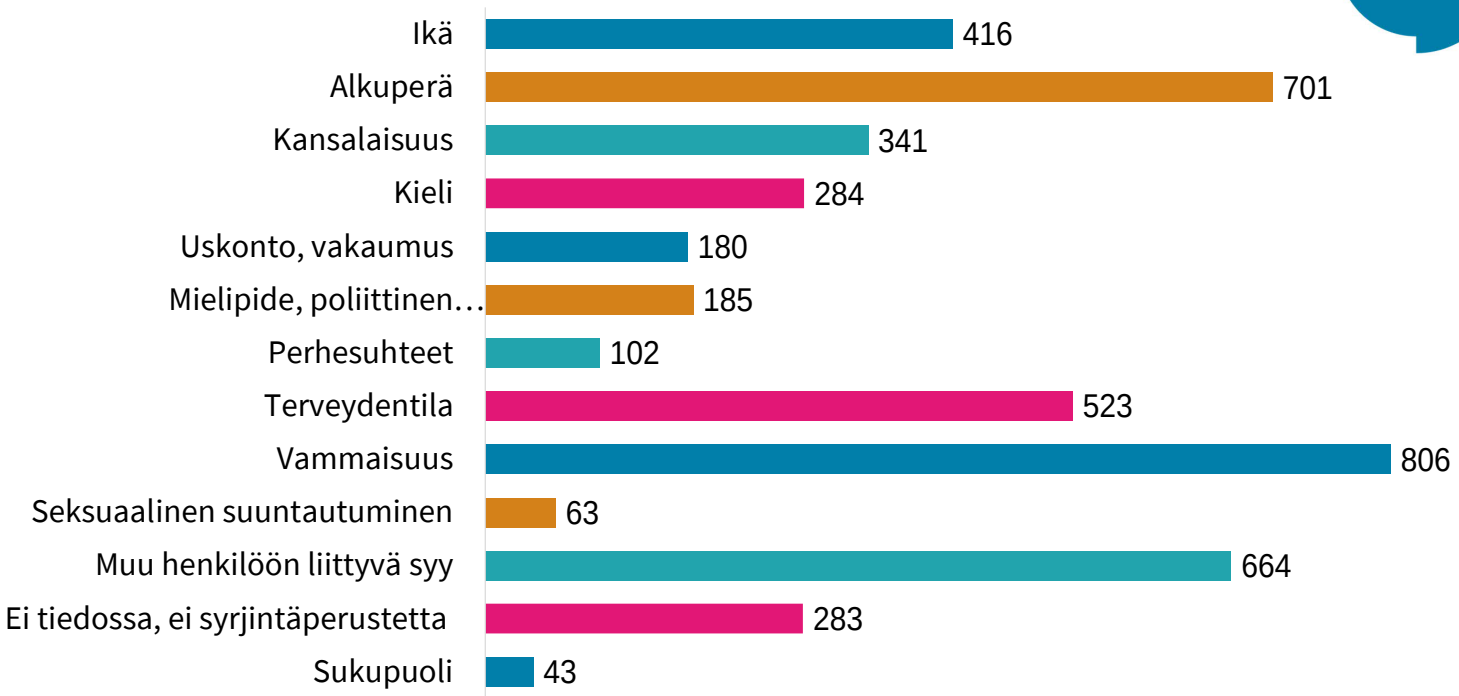

Työelämään liittyviä yhteydenottoja tulee valtuutetulle toiseksi eniten

Syrjintäyhteydenotot elämänalueittain vuosina 2018-2021

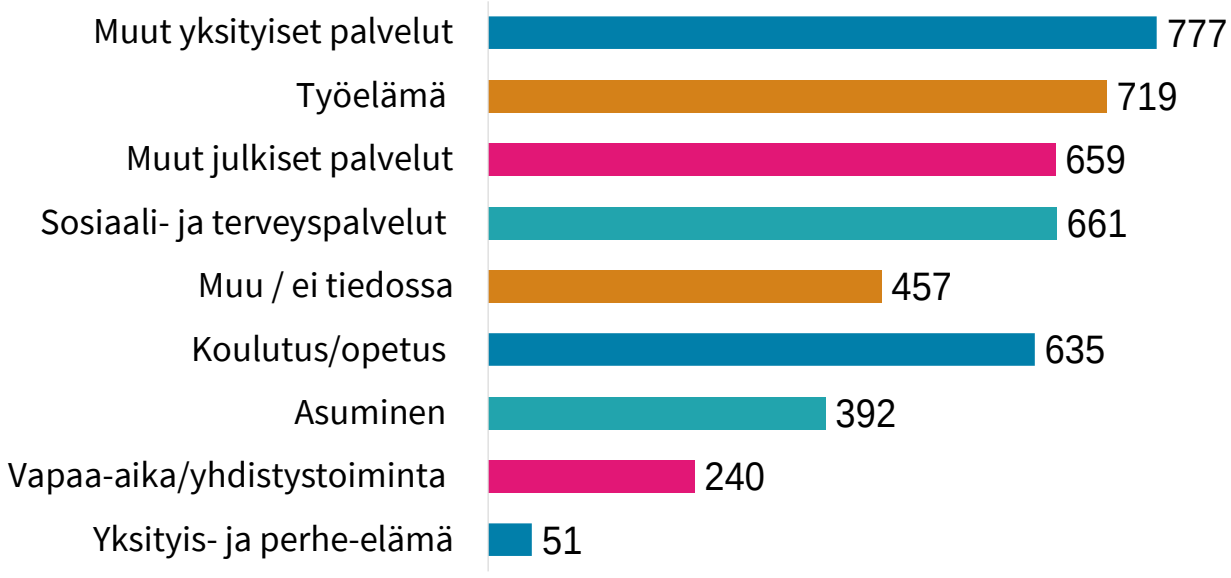

Valtuutetulla ei ole mandaattia puuttua työelämän syrjintään

Helsingin yliopiston tutkimus (2019): ”Henkilöllä jolla on suomenkielinen nimi on neljä kertaa suurempi mahdollisuus saada kutsu työhaastatteluun.”

Työnhakijoiden saamat haastattelukutsut 500 lähetettyä hakemusta kohti

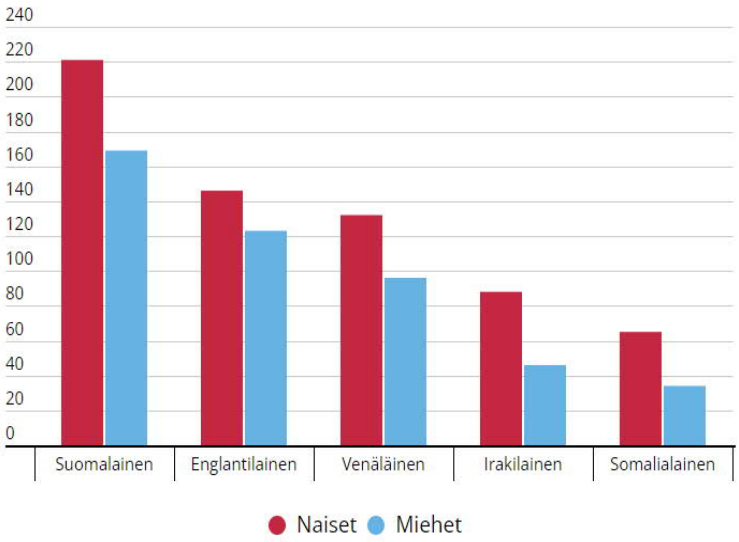

*Ylen uutinen

Syrjinnän uhrin pääsyä oikeuksiinsa on vahvistettava

Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksessa on parannettava syrjinnän uhrin pääsyä oikeuksiinsa 1/2

- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle yhdenvertaisuuslain mukainen mahdollisuus myöntää hyvitystä
- Nimetyn uhrin vaatimus on poistettava – lautakuntaan myös määrittelemättömään ryhmään kohdistuva häirintä
- Kohtuullisten mukautusten määritelmä vastaamaan vammaisyleissopimuksen sisältöä
- Yhdenvertaisuussuunnitteluvelvoite varhaiskasvatukseen ja koulutuksen järjestäjälle velvoite puuttua häirintään

Nämä esitykset sisältyvät oikeusministeriön työryhmän ehdotukseen joka on nyt lausuntokierroksella.

Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksessa on parannettava syrjinnän uhrin pääsyä oikeuksiinsa 2/2

- Tällä hetkellä: yhdenvertaisuuslain ja työsuojelun valvontalain säännösten sekä työsuojelun valvontaohjeiden johdosta: kynnys puuttumiselle työelämän syrjintään on korkeampi kuin muilla elämänalueilla

  → Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle sekä yhdenvertaisuusvaltuutetulle toimivalta työelämän syrjintäasioihin, työsuojelun rinnalle

Ihmiskaupan torjunnassa on tehostettava rikosprosessia

Ihmiskaupparikosten eteneminen rikosprosessissa: poliisille tietoon tulleet, selvitetyt, ja rikoksista epäillyt

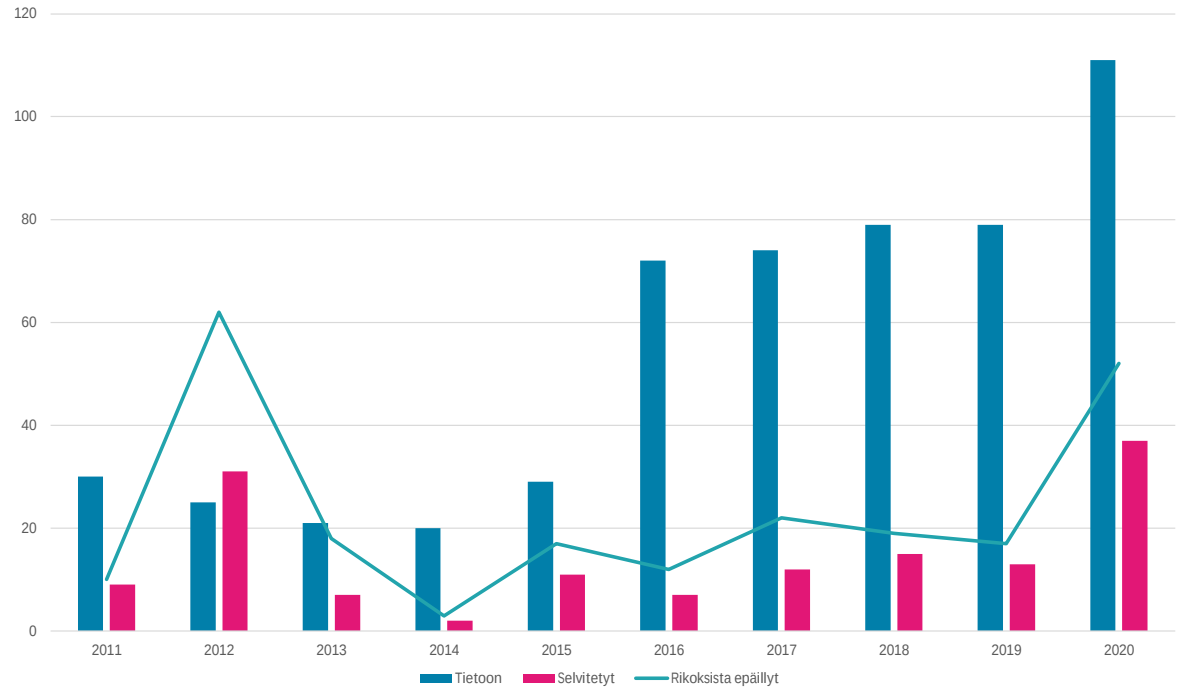

Käräjäoikeudessa tuomitut, rikoslajeittain

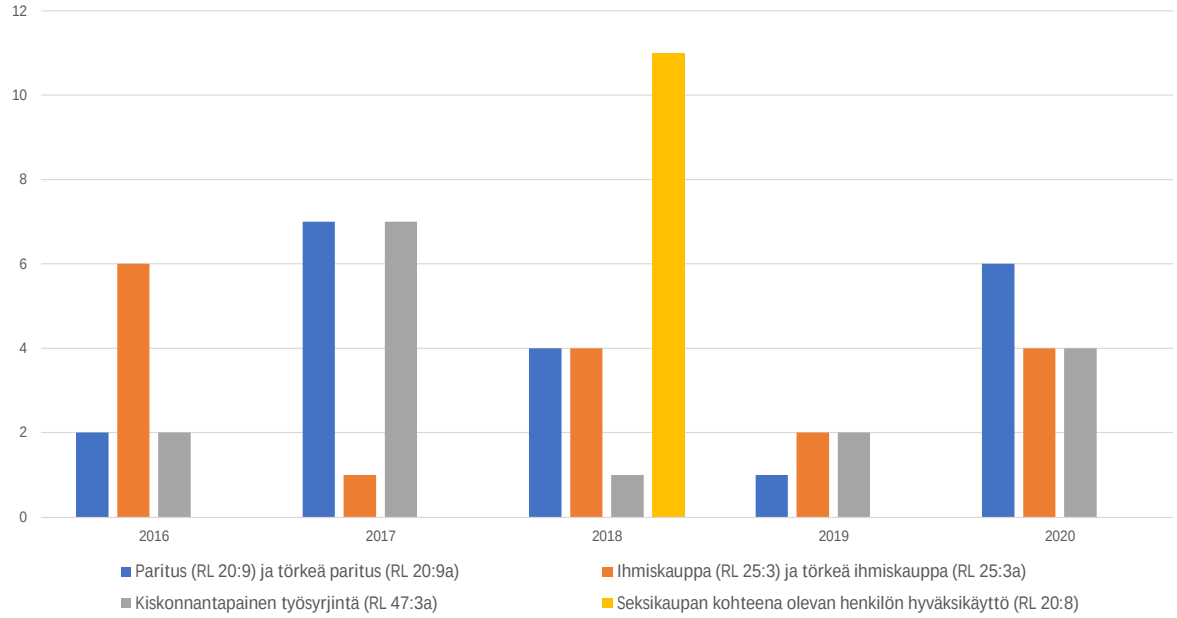

Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet käytäntöihin laajasti

- Rikosvastuun toteutuminen edellyttää koko viranomaisketjun toimivuutta
  - pysyviä, erikoisosaamisen resursseja ihmiskaupparikosten esitutkintaan ja koko rikosprosessiin
  - koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen niin poliisissa, syyttäjäviranomaisessa kuin tuomioistuimissa
- Ihmiskauppaan on puututtava kysyntää vähentämällä – myös hyväksikäyttäjät rikosvastuuseen, päätekijöiden lisäksi

Perus- ja ihmisoikeudet on otettava ulkomaalaisia koskevan päätöksenteon keskiöön

Ulkomaalaislain maasta poistamiseen ja täytäntöönpanoa koskevaa säännöstöä on uudistettava perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti

- Suomea vastaan 21 valitusta ihmisoikeussopimusten valvontaelimissä, jossa Suomelta pyydetty maasta poistamisen keskeyttämistä – koskee 58 henkilöä
- perus- ja ihmisoikeuksien ja suhteellisuusperiaatteen punninta ulkomaalaisasioissa näyttäytyy erittäin tiukkana kansallisessa soveltamiskäytännössä
- laissa osittain epäyhtenäiset, epäselvät säännökset päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta
- Ulkomaalaislakia uudistettaessa selkiytettävä
  - perus- ja ihmisoikeuksien merkitystä lupamenettelyissä ja maasta poistamispäätöksissä
  - menettelyllisiä säännöksiä erityisesti maasta poistamisen täytäntöönpanokelpoisuuden osalta

Kiitos!

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETUN TOIMISTO
Tel +358 (0) 295 666 800
www.syrjintä.fi
www.facebook.com/yhdenvertaisuus
@yhdenvertaisuus
@yhdenvertaisuusvaltuutettu